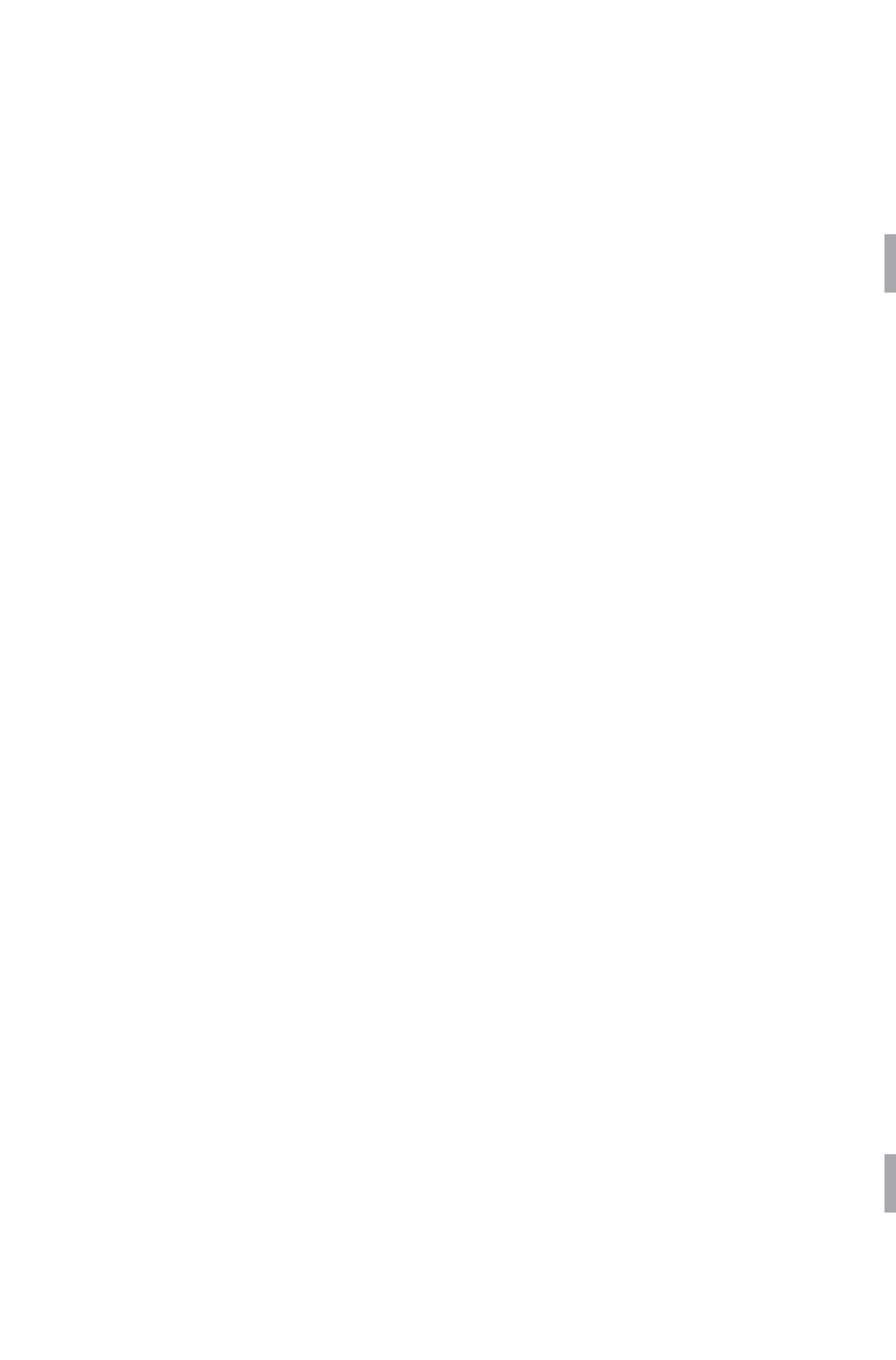

Koreaoorlog

OORLOGSDOSSIER

1950 | 1953

KOREA OORLOG

Bitter lijden en atoomdreiging

ANNE DOEDENS

LIEK MULDER

WalburgPers

Zevende deel in de serie *Oorlogsdossiers*. Eerder verschenen:
Frans-Duitse Oorlog 1870-1871. De Moeder van de Grote Oorlog
Engels-Nederlandse Oorlogen 1652-1674. Door een zee van bloed in de Gouden Eeuw
Slag in de Javazee 1941-1942. Oorlog tussen Nederland en Japan
Zesdaagse Oorlog Juni 1967. De Israëliëse 'herscheping' van het Midden-Oosten
Tiendaagse Veldtocht. Burgeroorlog in het Koninkrijk der Nederlanden 1830-1839
Krimoorlog. Een vergeten oorlog, 1853-1856

Afbeeldingen omslag:

Voorzijde boven: *Koreaanse vluchtelingen met een baby*. US National Archives.
Voorzijde onder: *Mariniers van de eerste Marine Divisie bij aankomst in Pusan, Korea 2 augustus 1950*. Foto: David Douglas Duncan. Ingekleurd door Royston Leonard.
Achterzijde: *De bemanning van een M24 tank tijdens de Slag bij de rivier de Nakdong, 17 augustus 1950*. US Federal Government.

Omslagontwerp: Erwin Bomans^{BNO} Leucq!, Hof van Twente
Vormgeving binnenwerk: Andre Klijsen, Villa Y, Henxel
Kaartwerk: UvA-Kaartenmakers, Castricum

© 2019 Anne Doedens & Liek Mulder,
p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen
© 2019 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van de afbeeldingen te achterhalen. Rechthebbenden die in dit verband niet zijn benaderd wordt verzocht zich met de uitgever in verbinding te stellen.

ISBN 9789462493681
NUR 680

INHOUD

<i>Vooraf</i>	6
Proloog	11
1 De Koreaanse koninkrijken	17
2 Korea in de eerste helft van de twintigste eeuw	42
3 Vijf jaren ‘vrede’ – 1945-1950	65
4 De eerste fase van de Koreaoorlog – juni-oktober 1950	77
5 De communistische opmars – oktober-december 1950	145
6 De laatste twee oorlogsjaren – januari 1951-juli 1953	155
7 Het Nederlandse aandeel in de Koreaoorlog – 1950-1953	177
Epiloog – Een lange wapenstilstand	185
<i>Monumenten en lieux de mémoire</i>	187
<i>Bibliografie en websites</i>	189
<i>Register</i>	193

VOORAF

Op 25 juni 1950 vielen Noord-Koreaanse troepen Zuid-Korea binnen. Daarmee begon een bloedige strijd, die consequenties had tot ver buiten het land. De Tweede Wereldoorlog was kort daarvoor afgelopen; de overwinnaars likten nog hun wonden, ook Groot-Brittannië. De Britse economie had zwaar onder de oorlog geleden. Het land had feitelijk te weinig economisch gewicht en was te arm om nog een wereldmacht te kunnen zijn als voor de oorlog. In 1947 werd India – ‘de parel aan de kroon’ – zelfstandig; daarna strenden andere delen van het British Empire om zelfstandigheid, los van Londen, en kregen die ook. Maar desondanks was er nog steeds wereldwijd Britse militaire inzet. In 1950 waren er bijvoorbeeld tienduizenden Britse militairen in West-Duitsland gelegerd. Frankrijk had tijdens de Tweede Wereldoorlog eveneens zijn status als mondiale macht verloren. In de jaren vijftig en zestig moest het zijn koloniën in Noord-Afrika en Azië opgeven.

De dekolonisatie rekende in enkele decennia af met het Europese kolonialisme en met Europa als militaire en economische wereldmacht. Eigenlijk waren er in 1945 maar twee echte winnaars: de supermachten Verenigde Staten en Sovjet-Unie.

Economisch waren de VS tijdens de Tweede Wereldoorlog een bloeiende natie geworden; er wordt wel gezegd dat ze zich ‘rijk hadden gevochten’. Dankzij de enorme productie van aan oorlog gerelateerde goederen had de economie een geweldige impuls gekregen. De paraatheid en effectiviteit van de strijdmacht liep in vreedstijd echter snel terug. Het Amerikaanse leger was in 1950 geen schaduw meer van dat van 1945. Dat was ernstig, gezien de snel groeiende spanningen tussen de voormalige bondgenoten de VS en de USSR (Unie van Socialistische Sovjet Republieken), die kort na de oorlog uitmondde in de Koude Oorlog (1947-1991): een grimmige machtsstrijd tussen twee ideologieën, die van het vrije Westen en van wat samenvattend ‘het communisme’ werd genoemd. Een bijzonder gevaarlijk onderdeel van de Koude Oorlog was de kernwapenwedloop. De Amerikanen ontwikkelden vanaf 1943 in Los Alamos een atoombom die op 16 juli 1945 met succes werd getest en enkele weken later ingezet tegen de Japanse steden Hiroshima en Nagasaki. Het antwoord van de USSR op de Amerikaanse atoombom kwam op 29 augustus 1949, toen op de

testlocatie Semipalatinsk in Kazachstan de eerste Russische atoombom tot ontploffing werd gebracht.

In de eerste vijf jaar na de oorlog was alle aandacht gericht op Stalins IJzeren Gordijn dat Europa in tweeën spleet en op de succesvolle strijd van de Chinese communistenleider Mao Zedong tegen zijn rivaal Chiang Kai-shek. Op 1 oktober 1949 hield Mao, staande in een buitgemaakte Amerikaanse jeep, zijn triomfantelijke intocht in Beijing. 'Vandaag is het Chinese Volk opgestaan', riep hij op het Plein van de Hemelse Vrede.

In Japan heerste de Amerikaanse generaal MacArthur, de Supreme Commander of the Allied Powers (SCAP), als een ongekroonde keizer vanuit het Dai Ichi Seimeigebouw, dat symbolisch genoeg tegenover de ingang van het keizerlijk paleis was gelegen. De generaal was geliefd bij veel inwoners van het door Amerikaanse troepen bezette Land van de Rijzende Zon dat direct na de oorlog in ondergangsstemming verkeerde. De agressie van het land van keizer Hirohito was ingedamd; de generaal behandelde de overwonnenen grootmoedig en voerde noodzakelijke politieke en economische hervormingen door. Zonder triumfalisme, zonder de keizer af te zetten of voor een tribunaal te brengen. De verslagen Japanners hadden met angst naar zijn komst uitgekeken, maar de opstelling van MacArthur was een ongekende meevaller. Het leek wel of de pijnlijke nederlaag van MacArthur in december 1941 tegen de Japanners op de Filipijnen en zijn smadelijke vlucht naar Australië werden weggewassen door zijn nieuwe status. De *Proloog* beschrijft hoe opvallend en gevaarlijk het gedrag van deze einzelgänger in de Koreaoorlog zou worden.

Hoe anders was het in Oost-Europa, waar Sovjetleider Stalin in 1948 West-Berlijn door een blokkade de strot leek af te bijten en totalitaire regimes in Oost-Duitsland, Polen, Tsjechoë en andere Oost-Europese staten vestigde: de vorming van het Oostblok, bestaande uit satellietstaten van de Sovjet-Unie. De inwoners van die landen belandden van de ene dictatuur in de andere. Een rechtstreeks gevolg van de indeling in invloedssferen zoals Roosevelt, Churchill en Stalin die op de Conferentie van Jalta in februari 1945 hadden afgesproken. Overigens ging dat niet zonder slag of stoot, communisten in Griekenland weigerden zich neer te leggen bij de indeling in het westerse kamp, met een burgeroorlog tot gevolg.

In het Westen was als gevolg van de dramatische tweedeling van Europa betrekkelijk weinig oog voor Korea. Het schiereiland was verdeeld in een noordelijk en zuidelijk deel, met als grens de 38^e breedtegraad. Conform de verhoudingen in de Koude Oorlog stond Zuid-Korea onder Amerikaans toezicht en Noord-Korea onder supervisie van de Sovjet-Unie. Noch voor Stalin, noch voor de Amerikaanse president Truman was deze afspraak van groot strategisch belang. Ook MacArthur maakte zich er in Japan niet druk om. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Dean Acheson kon, gesteund door een meerderheid in Senaat en Huis van Afgevaardigden, verklaren dat Korea in feite buiten de

te verdedigen Amerikaanse belangensfeer lag. Overigens hadden maar heel weinig mensen buiten Azië enig benul van Korea, zijn geschiedenis, cultuur en beschaving. Een land dat weliswaar tussen Japan en China lag, maar wel een eigen identiteit had. China was de grote buurman; de twee landen hadden in de geschiedenis veel met elkaar te maken gehad. Desondanks werden ze niet alleen gescheiden door de rivier de Yalu, maar ook door een forse culturele en taalkundige kloof. Japan had er na de machtsovername van het schiereiland in het begin van de twintigste eeuw veel aan gedaan om de Koreaanse identiteit te ondermijnen en het land de eigen Japanse cultuur en identiteit op te leggen. Die aanpak leidde tot de vlucht van talloze Koreanen en verzet binnen en vooral van buiten de grenzen.

Na de Japanse capitulatie in 1945 waren in Korea communisten onder leiding van de door Stalin geïnstalleerde Kim Il-sung in het Noorden de baas, terwijl in het Zuiden het corrupte, weinig democratische regime van Syngman Rhee gesteund werd door de Amerikanen, als tegenwicht voor de gevreesde communistische opmars in Azië. Grote delen van de Zuid-Koreaanse bevolking hadden geen vertrouwen in het eigen regime dat functioneerde met behulp van ambtenaren die in de gehate Japanse dienst waren geschoold en van achtergebleven Japanners. Die Japanners waren nodig omdat er na een halve eeuw Japanse bezetting onvoldoende Koreaans kader beschikbaar was om het land te leiden.

En toen kwam de Noord-Koreaanse aanval van 25 juni 1950. Onverwacht voor de Zuid-Koreanen, onverwacht ook voor de Amerikaanse autoriteiten. Militair was men nergens op voorbereid, er waren slechts ongeoeffende en ongemotiveerde Amerikaanse militairen in het dichtbij gelegen Japan. MacArthur, de ‘keizer van Dai Ichi’, was onthutst. De westerse wereld werd opeens wakker: wat was hier aan de hand? Was Stalin aan het stoken en had hij de Noord-Koreanen opgezet tegen het Zuiden? Speelden de Chinezen een rol, om de aandacht van de Amerikanen weg te trekken van Taiwan – tot na de Tweede Wereldoorlog Formosa genoemd: Ilha Formosa is Portugees voor Prachtig Eiland – het enige Chinese gebied dat samen met enkele andere eilanden nog niet in handen van Mao Zedong was?

Goede raad was duur, maar één ding was duidelijk: de VS noch Engeland hadden behoefte aan opnieuw een brandhaard, aan weer een oorlog en zeker geen wereldoorlog. Daardoor brak een ‘beperkt conflict’ uit tussen Noord- en Zuid-Korea dat door internationaal ingrijpen moest worden opgelost. De Veiligheidsraad maakte voor de eerste, en naar later zou blijken de laatste keer, een oorlog mogelijk onder de vlag van de Verenigde Naties. Die bijzondere beslissing was mogelijk omdat de Sovjet-Unie uit protest tegen het niet toelaten van de Volksrepubliek China de VN boycotte.

De Verenigde Staten leverden de grootste bijdrage aan de VN-troepenmacht. Zestien andere landen, waaronder Nederland, namen ook aan de strijd deel, zij het met veel kleinere contingents dan de VS. De oorlog begon dramatisch.

De geallieerde troepenmacht werd binnen enkele weken teruggedrongen tot een bruggenhoofd bij Busan, in het diepe zuiden van Korea. Een riskante amfibische operatie bij Incheon op 15 september 1950 bleek een meesterzet van opperbevelhebber MacArthur. De communistische troepen werden gedwongen snel een goed heenkomen in noordelijke richting te zoeken.

Deze oorlog zou duren tot de zomer van 1953 en kreeg een extra gevaarlijke dimensie door de inval van de Chinezen in het najaar van 1950 en het enkele maanden later dreigen met atoomwapens door MacArthur. Dat het voor de nieuwe Chinese leider Mao Zedong van levensbelang was dat de VN-troepen wegbleven bij de rivier de Yalu, de grensrivier tussen Noord-Korea en China, drong niet goed door tot de westerse mogendheden. Honderdduizenden Chinese strijders gaven de oorlog een totaal andere wending, opnieuw moesten de geallieerden zich in hoog tempo terugtrekken. Onduidelijk was toen of Stalin de Chinezen onder druk had gezet in te grijpen. Deze vrees werd gevoed door het agressieve optreden van de communistische dictator in Oost-Europa en Berlijn. Na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie bleek uit vrijgekomen archieven dat de Sovjets inderdaad achter de schermen een belangrijke rol hadden gespeeld bij de Chinese interventie.

Over deze oorlog gaat ons boek. Een oorlog die merkwaardigerwijs lang ‘de vergeten oorlog’ werd genoemd, in de schaduw van de Tweede Wereldoorlog en de Vietnamoorlog. Een oorlog waarbij ook duizenden Nederlandse vrijwilligers waren betrokken. Achteraf kan deze ‘vergeten’ Koreaoorlog gezien worden als een soort generale voor de Vietnamoorlog van het volgende decennium. Weliswaar ‘vergeten’, maar tegen de achtergrond van latere politieke ontwikkelingen buitengewoon belangrijk.

Hoe belangrijk de Koreaoorlog was, blijkt uit een interview met Max Hastings, de schrijver van een standaardwerk over de Koreaoorlog, die recent een boek over de Vietnamoorlog het licht deed zien. Hij toont helder de relatie aan tussen beide grote oorlogen. In een interview in *NRC Handelsblad* van augustus 2018 staan van hem de volgende uitspraken:

‘Omdat ze in Korea een gelijkspel hadden gehaald, dachten de Amerikanen dat ze in Vietnam minstens hetzelfde konden bereiken. Ze zagen daarbij echter over het hoofd dat het terrein in Korea heel anders was [...]. De rode draad die beide oorlogen met elkaar verbindt, is de minachting van de Amerikanen voor hun Aziatische tegenstanders. [...]. Ze zagen hen niet als echte mensen, maar als *gooks* (wat kan worden vertaald als “spleetogen”, red.). Daar was vijftien jaar later niks aan veranderd.’

Direct na de val van Dien Bien Phu in het voorjaar van 1954, de laatste Franse vesting in Vietnam, verscheen in 1958 het boek *The Ugly American* van Eugene Burdick en William Lederer, verfilmd in 1963. Deze roman beschrijft het falen

van het Amerikaanse diplomatieke korps in Zuidoost-Azië. Mede daardoor konden de VS op den duur betrokken raken bij de tweede Vietnamoorlog (1955-1975). De ongevoeligheid van de Amerikanen voor lokale taal en cultuur stond in schril contrast met de veel pragmatischer en op de regio toegespitste aanpak van het Oostblok. Sovjetdiplomaten boekten veel grotere successen dan hun Amerikaanse collega's. De Koreaoorlog legde dat gebrek aan inlevingsvermogen en misplaatste hooghartigheid ongenadig bloot.

In dit boek komen talrijke Koreaanse namen voor. Bij de spelling ervan hanteren wij doorgaans de herziene geromaniseerde schrijfwijze, zoals die sinds 2000 door de Koreaanse overheid zelf wordt aanbevolen.

We spreken onze dank uit aan Valentine Wikaart, directeur van het Hendrick Hamel Museum in Gorinchem, die met een scherp oog de teksten over Nederlanders in Korea heeft bekeken.

Wij beogen met dit boek dat deze door velen vergeten oorlog de aandacht krijgt die hij verdient, zeker ook in Nederland, dat met het Nederlands Detachment Verenigde Naties (NDVN) een wezenlijke bijdrage leverde. We besteden ruime aandacht aan de geschiedenis van Korea en de context en achtergronden van de oorlog. Niet alle krijgshandelingen kregen daardoor een plaats in ons boek, maar uiteraard wel de belangrijkste. Kennis van deze oorlog en de achtergronden ervan verdiept het inzicht in de vaak moeizame en verstoorde verhoudingen tussen westerse mogendheden en Aziatische volkeren; gebrek aan begrip is er een belangrijke oorzaak van. Die kennis is van niet te onderschatten waarde in een steeds mondialer wordende wereld.

Maartensdijk/Harderwijk, voorjaar 2019

Anne Doedens en Liek Mulder

PROLOOG

‘Tot mijn diep leedwezen is het mijn plicht als president en opperbevelhebber van de Amerikaanse strijdkrachten u in uw functie van opperbevelhebber voor de geallieerde mogendheden, opperbevelhebber van het commando van de Verenigde Naties, opperbevelhebber in het Verre Oosten en bevelvoerend generaal van het Amerikaanse leger in het Verre Oosten te doen vervangen. U draagt de commando’s met onmiddellijke ingang over aan luitenant-generaal Matthew B. Ridgway.’

Deze bijzondere order van de Amerikaanse president Harry S. Truman (1945-1953) werd gegeven aan de oorlogsheld generaal Douglas MacArthur (1880-1964). Truman maakte het besluit om de opperbevelhebber van de geallieerde troepen in Korea te ontslaan op een ongewoon tijdstip openbaar, namelijk op een persconferentie om 01.00 uur in de nacht van 10 op 11 april 1951. Ongeveer gelijktijdig ontving de generaal de order in Tokio waar hij toen verbleef. Volgens zijn omgeving reageerde de generaal uiterst koel en beheerst. In *de Volkskrant* van 12 april 1951 stond:

‘De generaal las Trumans bevel en zweeg. Het telegram dat president Truman te middernacht uit Washington liet verzenden, verraste aan de andere zijde van de Grote Oceaan MacArthur in zijn middagslaapje. Kolonel Huff bracht de generaal een kleine bruine envelop, waarop in rode letters “spoed” stond gedrukt. MacArthur nam de boodschap aan, las haar en vouwde daarna het papier dicht zonder een woord te zeggen. De leden van zijn staf waren stomverbaasd. “Ik zal het niet geloven, voordat ik het zwart op wit zie”, zei een kapitein. “Dat moet een vergissing zijn”, meende een sergeant. Toen het nieuws zich in Tokio had verspreid, verzamelde zich een aantal Japanners voor het hoofdkwartier van MacArthur. Generaal-majoor Courtney Whitney, militair secretaris van het VN-opperbevel voor Korea, zei na een bezoek aan MacArthur: “De wijze, waarop hij het neemt, is prachtig. Hij heeft geen spier van zijn gezicht vertrokken. Nooit heeft hij zich meer soldaat getoond. Dit was zijn mooiste ogenblik”.’

Die laatste waarneming klopte absoluut niet. MacArthur was in werkelijkheid diep gekrenkt. Hij had met deze ontwikkeling, die al maanden door velen in Washington was voorzien, geen rekening gehouden, getergd als hij was door de weerstand die zijn eigenmachtige, op een atoomoorlog aansturende beleid bij Truman en zijn regering opriep. Een beleid dat de autoriteit van de ‘commander-in-chief’ die de president was, ook bij bondgenoten als Groot-Brittannië ondergroef. MacArthurs verblindheid bleek uit de toespraak die hij acht dagen later in het Amerikaanse Congres in Washington hield. Hij gebruikte toen grote woorden, die lieten zien dat hij uit was op een felle militaire confrontatie met Communistisch China. Tegenstanders van zijn opvattingen werden weggezet als defaitisten, niet als behoedzaam opererende politici. In die speech luidde MacArthur de noodklok:

‘Nu ik in alle ootmoed voor u verschijn, kan ik toch een gevoel van trots niet onderdrukken. Ootmoed omdat ik denk aan degenen die voor mij dit spreekgestoelte bestegen, de grote mannen uit de Amerikaanse geschiedenis. En trots, omdat deze vorm van wettig debat een afspiegeling vormt van de menselijke vrijheid zoals wij die hier in Amerika kennen. U vertegenwoordigt de hoop en het vertrouwen van de hele mensheid. [...] De kwesties waarom het hier gaat zijn van internationale aard en staan zo nauw met elkaar in verband, dat een catastrofe niet kan uitblijven indien men slechts de problemen van één sector bekijkt zonder oog te hebben voor die in andere sectoren. [...] Er zijn lieden die beweren dat wij niet sterk genoeg zijn om beide fronten [Azië en Europa] te beschermen en dat wij onze krachten niet mogen versnipperen. In mijn ogen is dit de ergste vorm van defaitisme. [...] De communistische dreiging laat zich in de hele wereld voelen. Het is onmogelijk aan de wensen van de communisten in Azië tegemoet te komen zonder tegelijkertijd ons streven om de communistische opmars in Europa tot staan te brengen alle kracht te ontnemen.’

Vervolgens schetste hij de gevolgen van de dekolonisatie:

‘Het is essentieel dat wij Amerikanen niet onze ogen sluiten voor het niet te ontkennen feit dat de koloniale tijd voorbij is en dat het de Aziatische volken vrijstaat zelf hun toekomst te bepalen. [...] Het enige waar de mensen naar streven is iets beter gevoed, gekleed en gehuisvest te worden en de vervulling van hun begrijpelijke streven naar politieke vrijheid. [...] In de afgelopen vijftig jaar zijn de Chinezen soldaat in hart en nieren geworden. Het zijn nu voortreffelijke strijders, die geleid worden door uitstekende bevelhebbers. Het gevolg hiervan is dat er in Azië een nieuwe dominerende macht is ontstaan die uit puur eigenbelang een bondgenootschap met de Sovjet-Unie is aangegaan en die, wat betreft methoden en opvattingen, blijk geeft

van een agressief imperialisme en een zucht naar expansie die kenmerkend is voor dit soort imperialisme. [...] Ik ben er vanaf het begin van overtuigd geweest dat de Noord-Koreanen hoofdzakelijk door de Chinese communisten worden gesteund. Hun belangen lopen nu parallel aan die van de Sovjet-Unie. [...] Ofschoon geen verstandig mens eraan zou denken onze strijdkrachten China te laten binnentrekken – een dergelijk voorstel is ook nooit geopperd – vereiste de nieuwe toestand [de interventie van honderdduizenden Chinese strijders in Korea] een drastische herziening van onze strategische plannen, wilden wij erin slagen ook deze nieuwe vijand een verpletterende slag toe te brengen.’

MacArthur doelde op het inzetten van het atoomwapen. Een uiterst gevaarlijke gedachte. Hij toonde ook weinig of geen oog te hebben voor de verschillen tussen de politiek van Mao en die van Stalin. Verderop in zijn rede zei hij steun te hebben willen inroepen van de praktisch verslagen nationalistisch-Chinese leider Chiang Kai-shek die verdreven was naar Taiwan. Als die in het conflict betrokken zou worden, had een regelrechte oorlog tussen China en de VS het gevolg kunnen zijn.

In het volgende citaat pleegde de generaal feitelijk insubordinatie door in het openbaar Washington te beschuldigen van het verspreiden van valse informatie over hem. Dat zegt veel over de te grote beleidsruimte die hij van de Amerikaanse regering had gekregen, hij had te veel zijn eigen gang kunnen gaan, mede vanwege zijn grote verdiensten in Japan als geallieerd opperbevelhebber na de Tweede Wereldoorlog. MacArthur blijkt ook wel erg makkelijk de dictatuur van Syngman Rhee te identificeren met het Koreaanse volk dat deze dubieuze leider bepaald niet con amore steunde. Dat het niet goed ging met de strijd lag niet aan hem, hij had ingrijpende maatregelen willen nemen om het Chinese gevaar te elimineren, maar

‘door niet bevoegde kringen, die niet met de plaatselijke situaties op de hoogte waren, is ernstige kritiek op mij uitgeoefend, niettegenstaande dat naar mijn beste weten bovengenoemde opvattingen door vrijwel alle militaire autoriteiten gedeeld werden. Ik drong aan op het zenden van versterkingen, maar mij werd meegedeeld dat dit onmogelijk was. Ik liet duidelijk uitkomen dat indien mij niet werd toegestaan vijandelijke bases ten noorden van de Yalu [de grensrivier tussen Noord-Korea en de Volksrepubliek China] te vernietigen, de zeshonderdduizend man Chinese strijdkrachten op Formosa [Taiwan] in de strijd te werpen en de Chinese kust te blokkeren om te voorkomen dat de Chinezen van buitenaf steun zouden krijgen en als ik er niet op kon rekenen dat er belangrijke versterkingen zouden worden aangevoerd, iedere overwinning bij voorbaat was uitgesloten [...] Men heeft getracht mijn opvattingen verdraaid weer te geven. Er is zelfs beweerd dat

ik een oorlogshitser ben. Niets is minder waar. Ik weet beter dan wie ook, wat oorlog in werkelijkheid is en niets stuit mij meer tegen de borst. [...] Het tragische bij het Koreaanse conflict is dat de militaire operaties zich uitsluitend op Koreaans grondgebied hebben afgespeeld. [...] Van alle landen in de wereld is Korea tot nu toe het enige dat een oorlog met de communisten heeft geriskeerd. Voor de grote moed en de geestkracht van het Koreaanse volk kan men slechts de grootste bewondering hebben. Ze zijn eerder bereid te sterven dan in slavernij te leven. Het laatste wat zij tegen mij zeiden was: "Laat ons niet in de steek".'

De opperbevelhebber tartte al geruime tijd president Truman die aanstuurde op besprekingen en zo mogelijk een wapenstilstand. Op 5 april, in een gesprek met de militaire correspondent van de *Daily Telegraph*, zei MacArthur dat zijn strijdkrachten in Korea 'waren omringd door een net van kunstmatige omstandigheden'. Hij stelde dat niet de soldaat zich op het terrein van de politiek had begeven, maar de politicus op dat van de soldaat:

'Het wordt tijd dat de politici de werkelijkheid onder ogen zien. Indien zij ophielden er doekjes om te winden, zouden de verbonden legers de Chinese communisten gemakkelijk kunnen verslaan. De toestand zou lachwekkend zijn als er geen mensenlevens mee waren gemoeid. De Zuid-Koreanen hebben echter reeds 230.000 doden en gewonden en de Amerikanen zestigduizend. [...] De geallieerden hoeven alleen maar de Chinese kusten te blokkeren en hun pover spoorwegnet te vernietigen om hen spoedig machteloos te maken. In dergelijke omstandigheden zou inmenging van de Sovjet-Unie onwaarschijnlijk zijn.'

Voorafgaand aan zijn ontslag had MacArthur intussen al de politieke onrust in Washington vergroot door zijn mogelijkheden als toekomstig president te verkennen. Die leken niet erg groot. Het ontslag werd verschillend ontvangen. De meer dan dertig ovaties die MacArthur in het Congres ten deel vielen, waren veelzeggend, in ieder geval voor het feit dat Truman als leider bepaald niet stevig in het zadel zat, een situatie waaraan MacArthur had meegewerkt. Een dag na zijn toespraak kreeg de generaal een heldenontvangst in New York. De ticker-tape parade werd bijgewoond door 7,5 miljoen mensen die de generaal bedolven onder papieren snippers, miljoenen meer dan bij de huldiging die generaal Eisenhower bij zijn terugkeer uit Europa in 1945 ten deel viel.

De bondgenoten van de VS reageerden heel anders dan MacArthurs aanhang. Zonder dat MacArthur dat expliciet had gezegd, begrepen zij uit zijn uitspraken dat een kernoorlog niet was uitgesloten. Dat was zeker geen dwaze gedachte omdat het Europese militairen al eerder was opgevallen dat veel Amerikanen anders tegen het gebruik van een kernwapen aankeken dan Europea-

nen. Een Engelse piloot vatte het als volgt samen: ‘De Amerikanen leken van mening dat het een wapen was om zo nodig te gebruiken. Terwijl wij waren grootgebracht met het idee dat het er was om het níet te gebruiken.’

Truman was echter zeker niet van plan een kernwapen in te zetten. In augustus 1945 had hij het bevel gegeven om de Japanse steden Hiroshima en Nagasaki met atoombommen te bestoken. De gruwelijke effecten van deze aanvallen waren voor hem voldoende reden zo’n besluit niet nog eens te nemen. Hij wilde niet het risico nemen door zijn opperbevelhebber voor een voldongen feit te worden gesteld. Dat blijkt uit zijn persverklaring van 11 april:

‘Tot mijn grote spijt heb ik geconcludeerd dat vijfsterrengeneraal Douglas MacArthur niet in staat is op het gebied van zijn officiële taken het beleid van de regering van de Verenigde Staten en van de Verenigde Naties van ganser harte te steunen. [...] Het is van fundamenteel belang dat militaire bevelhebbers worden aangestuurd door de politiek en door de bevelen die aan hen worden uitgevaardigd.’

Hoewel de reputatie van Truman in eigen land in de loop van de oorlog enigszins was aangetast, was er politiek uiteindelijk toch brede steun voor zijn besluit. In Zuid-Korea lag dat nog veel duidelijker. Daar was algemene opluchting over het vertrek van de generaal die bepaald niet alleen successen had behaald, zoals verderop in dit boek zal blijken. Daarbij tekenen we wel aan dat toentertijd van een duidelijke publieke Koreaanse opinie nog geen sprake was. Een VN-medewerker vatte de stemming nuchter samen: ‘MacArthurs vertrek maakte net zoveel indruk op het soldatenvolk als, zeg, de vervanging van Scipio Africanus op een Romeinse buitenpost in de wildernis van Mauritanië’.

Ook Nederlandse kranten reageerden op het ontslag van MacArthur. Het *Nieuwsblad van Friesland* vroeg op 11 april 1951 aandacht voor mogelijke consequenties voor de presidentsverkiezingen van 1952 en voor de reactie van de Nederlandse regering:

‘Het ontslag van MacArthur is de climax van een serie geschillen met president Truman over de in het Verre Oosten te voeren politiek. Ook politici en militaire autoriteiten van verscheidene V.N.-landen oefenden herhaaldelijk kritiek uit op MacArthur. De politici verweten hem met name, dat hij met zijn militaire optreden de diplomatie doorkruiste. Vorige maand bood MacArthur de Chinese communisten onderhandelingen aan en dreigde daarbij met eventuele uitbreiding van de oorlog tot Chinese kustgebieden en militaire bases wanneer zijn aanbod afgewezen zou worden. Hij verweet voorts de politici, dat zij hem de handen bonden in de Koreaanse oorlog en drong aan op het inzetten van Chinese nationalistische troepen. Sommige waarnemers voorzien, dat MacArthur, in de V.S. teruggekeerd, onder

Republikeinse auspiciën de handschoen tegen de democratische regering Truman zal gaan opnemen. Men acht mogelijkheden voor de Republikeinen, om uit de jongste maatregel van Truman politieke munt te slaan, zeer groot. [...]

Wij vernemen, dat de Nederlandse regering de grote militaire verdiensten van generaal MacArthur ten volle erkent, doch, gezien de gebeurtenissen van de laatste tijd, met groeiende bezorgdheid heeft kennis genomen van de uitlatingen van de generaal. De Nederlandse regering heeft van dit gevoelen tegenover de regering der Verenigde Staten reeds doen blijken en acht de beslissing, waartoe president Truman zich genoopt heeft gezien, een wijs besluit.'

Toen dit ontslag werd verleend, was de oorlog in Korea al bijna een jaar aan de gang. Op 25 juni 1950 overschreden als eerder gezegd, Noord-Koreaanse troepen de 38^e breedtegraad, de grens tussen de twee Korea's. Maar, wat voor land was Korea? Hoe was het zo verdeeld geraakt?